

Smotra Dalmatinska

Dodatak „Objavitelju Dalmatinskomu“
(La Rassegna Dalmata)

Cijena je na godinu «Objavitelju Dalmatinskomu» i «Smotri Dalmatinskoj» za Austro-Ugarsku Kr. 15.—; samom «Objavitelju Dalmatinskomu» Kr. 8.—; samoj «Smotri Dalmatinskoj» Kr. 10.—; Na polugodište i na tri mjeseca plaća se surazmjerno. Pojedini brojevi stoje 20 para, a zastareni par 30.

Prtljice za predbrojbu, uz koja nema dotičnih svota, ne će se ni u kakav obzir uzeti; pitanja za uvrstbe, uz koja nema priložne pretplate, biti će povraćena. — Pretplate se šalju poštanskim nalogovima. — Rukopisi se ne vraćaju. — Neplaćena se pisma ne primaju. — Pisma i novce treba šaliti «Uredu Objavitelja Dalmatinskog u Zadaru»

IZLAZI SRIJEDOM I SUBOTOM

RAT.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau

Izveštaji austrijsko-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 11. Službeno se javlja:

11. septembra 1918.

Talijansko bojište:

Na Asijskoj visoravni propadoše dva neprijateljska izvidnička pokušaja.

U odsjeku Asolona, gdje je neprijatelju uspelo da s ulaganjem jake artiljerije prođe u našu liniju, jedan protudarar pješačke pukovnije br. 99, uspostavi prijašnje stanje.

Na fronti na Diavu jači artiljerijski bojevi.

BEČ, 12. Službeno se javlja:

12. septembra 1918.

Talijansko bojište:

Na tirolskoj fronti mjestimice patroski bojevi. Na Asolonu naše čete odbiše krvavo nov nečekivano talijanski napad.

Na fronti na Diavu sve jednako artiljerijska djelatnost.

Arbanija:

Uspješnim napadom na padini Tomorice zapremismo nekoliko gomlada neprijateljske poštice.

Doglavica generalnog štaba.

Izveštaji njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 11. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 11. septembra 1918.

Zapadno bojište:

Odbijajući engleske djelimične zagone južno od Uperna i sjeverno od La Basséeskog kanala, zarobismo nekoliko ljudi. Južno od ceste Peronne-Cambrai novi engleski napadi dovedoše iznova do žestokih bojeva.

Južno od Gouzencourta i oko Epehija neprijatelj dopre na pojedinim mjestima do naših prednjih linija; ali protudararom ga uzbismo, te 300 zarobljenika ostade u našim rukama. Francuski djelimični napadi, preduzeti s obe strane ceste Ham-St. Quentin, nečekivano i nakon artiljerijske pripreme, bješe odbijeni. Bilo je lokalnih bojeva sjeverno od Ailette. Između Ailette i Aisne artiljerijski boj poraste iznova popodne do velike žestine. Navečer preduze neprijatelj jakih napada; ali mu propadoše pred našim linijama.

BERLIN, 12. Wolff Bureau javlja:

Veliki glavni stan, 12. septembra 1918.

Zapadno bojište:

Sjevero-istočno od Bixchoote bješe odbijeni djelimični napadi a kod Armentièresa i na La Basséeskom kanalu neprijateljski zagoni. Na bojišnim frontama razviše se preko dan, pod zaštitom jake vatre, nekoliko pješačkih okršaja na pretpolju naših novih pozicija. Navečer bio se žestok artiljerijski boj između cesta što iz Arrasa i Peronne vode u Cambrai. Engleski napadi na kanalski odsječak Marquion-Havrincourt propadoše. Na visovima sjevero-istočno od Fismesa francuski djelimični napadi bješe odbijeni.

Prvi general, kvartirmajstor Ludendorff.

Večernji izvještaj njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 12. navečer. Između cesta što vode iz Arrasa i Peronne u Cambrai propadoše novi engleski napadi. Između Meuse i Moselle Francuzi i Amerikanci napadoše obluk pred St. Mihielom. Bojevi još traju.

Govor ministra predsjednika Hussareka

zastupateljima štampe iz Njemačke.

BEČ, 11. U počast zastupateljima štampe njemačkog carstva dao je ministar predsjednik ručak, na kojemu je držao govor. Ministar predsjednik rekao je, naprema glasovima što ih neprijatelji monarhije šire, da se snaga austrijske državne ideje tobože raspada, da ona naprotiv ima toliko snage da pobije svaku sličnu prokunu hrilaticu te da će se zdravi sustav austrijske države opirati tim prenosivcima zaraze pa će ih savladati. Austrijske zemlje, koje su se tokom stoljeća skupa razvijale pod slavim žezlom habzburgovaca, one postoje rodnom žudom austrijskog carstva, koja će biti tvrd orah svakom naporu da je razmrve, makar s koje strane došao. Ovo je austrijsko, jedan specifični element, koji se osniva na istorijskom temelju, element koji treba poznavati da se shvati austrijski život. Bez te snage, Austrije ne bi više bilo; bila bi se već

davno raspala na svoje sastavne dijelove. U najnužnije elemente spada i sposobnost prilagodjivanja prohtjevima vremena. Jedna izmogu ideja koje rasturuju li smuljivci, naši neprijatelji, to je fraza o ugnjetovanim narodnostima i o potrebi da se oslobode mirom i pravdošću.

Da vidimo kakvo je to ugnjetavanje. Je li valjda austrijska država tjerala od više naroda, sa svojim pogranničnim narodima? Ima li države slične našoj, koju sastavljaju toliki narodi, a koja je trajno i temeljito primila u svoj ustav ideju o jednoprvnosti svih plemena, kao što stoji u članku XIX. našeg državnog temeljnog zakona? Ova jednoprvnost ispoljava se praktično u pravu na čuvanje i njegovanje nacionalnih osobina i kulture: dužnost javnog života, koja stoji pod zaštitom carevinskog suda. I uistinu austrijski narodi moguće da se najslobodnije i najsajnije razvijaju pod okriljem tog državnog temeljnog zakona. Nema li češki narod svoje škole, od najniže do najviše, koje su na visini svoje kulture i koje su u svojim uspjesima ravne njemačkima? Ali i za manja plemena državna se uprava najkrepče stara, jedno isporijekanje između školstva austrijskih Talijanaca i Talijanaca u kraljevini pokazalo je, računajući na glavu, da ima petam puta više srednjih škola i za nekoliko stotina više pučkih škola nego austrijske Talijance i da ima jedan postotak analfabeta koji je nemalododušan prema broju analfabeta u kraljevini Italiji. To je dakle sudbina ugnjetavanih naroda u Austriji. Bez sumnje budućnost će učiniti da se mnogi konstitutivni elementar ove države raznih narodâ još više istakne. Megjutim u ovom procesu pozicije se pošto polo na dvije granične linije: štovanje prava i ustava, zemalja ugarske krunice i obrana ideje o državnoj jedinstvenosti. I pomlagjena Austrija biće opet jedna moćna Austrija. Ovom Austrijskom pravu je duševna potreba bratska veza sa njemačkim carstvom. Tisućugodišnja istorija nas je privezala. Ovo blagodatno skopčanje nijemstva sa austrijsanstvom neka i dalje postoji i neka srdačni odnosi između ta dva kulturna kruga djeluju sretno i u buduć!

Prisutni prekidahu sa izjavama pristajanja ministrov govor i dočekahu ga sa živim pljeskanjem.

Doglavica generalnog štaba Arz zastupateljima njemačke štampe.

BEČ, 13. Za jučerašnjeg pohoda zastupatelja njemačke štampe u glavnom stanu, poglavica generalnog štaba Arz drža govor, u kojemu najprije pozdravi srdačno goste, te u ime austro-ugarske vojske lijepo zahvali njemačkoj, austrijskoj i ugarskoj štampi na krepkom podupiranju za ovo ratno vrijeme.

Doglavica generalnog štaba reče da su dva saveznika, na fronti i kod kuće, jednom jednako mišlju prozeti: ulagati sve svoje snage da se u pobjedničkom odbrani ne malakše i da se pravednim mirom dovrši ovaj najstrašniji između svih ratova. Ne budimo malodušni; dižimo u narod srčanost i volju; tako će savezničke vojske, vjernom složnošću poduprite, narodnom voljom riješiti do kraja ovaj teški zadatak.

Glavni urednik njemačkog dnevnika «Berlin» Davao Becker odgovori istaknuvši kako se sve to više priznavaju i uvažavaju velike zasluge što je austro-ugarska vojska stekla svojim sjajnim podvigama u osobito teškim prilikama, za zajedničku stvar.

Govor Cara Vilima u Kruppovoj tvornici.

ESSEN, 12. Car Vilim držao je pred osoblim Kruppovih tvornica govor, u kojemu car najprije izrazi svoju zahvalnost upravi tvorniča, radnicima i radnicama na golemom trudu kojim Kruppove tvornice dobavljaju materijal za vojsku u ovom najstrašnijem od svih ratova. Car podsjeti na spremnost kojom je Njemačka već više puta nudila mir, te reče: Neumitnoj volji naših neprijatelja da nas unište moramo suprotstaviti neporušivu volju da očuvamo svoj opstanak. Svaki Nijemac nek zna, da se borimo za opstanak, da moramo ulagati sve što imamo da se obranimo i pobjedimo. Ovaj rat nasto od toga što se ne da njemačkom narodu pravo na opstanak, što se ne priznava njegovu kulturu, njegov rad, njegovu djelatnost. Zavist nagna protivnike u boj; zaratiše se s nama. A rata ni slutiti nijesmo. Sada, kad protivnici vidješe, kako ih naši veliki vojskovođe neprekidno tuču, njihova mržnja raste. Nijemac ne zna za mržnju; u nama plane samo poštena srdžba, koja se na neprijatelja obara; a kad je protivnik svladan, mi mu ruku pružamo i brinemo se da se oporavi. Ne znamo kad će ovo rvanje prestati.

ali znamo da se moramo tući. Danas dogđoše na red posljednji napori.

Zatim Car stade da govori o glasovima što se pronose; reče: Ti glasovi ne potječu iz redova njemačkoga naroda; to su sve same izvještane spletkarije. Ko god te glasove pazi, ko god ih dalje širi, taj se o domovinu ogriješio, to je izdajnik. Budimo danas svi kao jedan čovjek složni.

Na kraju Car pozove radnike neka mu obećaju, da će se oni boriti i izdržavati do kraja, te završi ovim riječima: Nijemci! Mačem u ruci, jaka srca, nategnute mišice, pa u boj protiv svega što je protiv nas, makar koliko trajalo!

Govor njemačkog državnog podkancelara Dayera.

STUTT GART, 12. Podkancelar Dayer držao je u javnoj skupštini, na poziv štampe, govor, u kojemu je naglasio kako su jalove naše naših neprijatelja da će nas vojnički savladati i da se Njemačka u unutrašnjosti raspada. Govorio je o budućem miru, koji neće biti nikakav mir za osvajanje. Nastojanje čovječstva, što je poteklo iz iskustva ovoga rata, da ovaj rat bude zadnji, već po sebi ne dopušta da se na to misli. Takav mir znači odricanje na poraz za neprijatelja, ali ne za Njemačku, za njenu vladu, za carevu rjeđu. Mi ne hlepimo za osvajanjem; ovome načelu vazda smo vjerni bili. Kompleks istočnih pitanja za Njemačku je riješen. Kraljevina Poljsku, koja znači ispunjavanje težnja poljskoga naroda, a kojoj smo sami pomogli da se podigne, ne možemo iznova izručiti Rusiji; tako ni Finsku ni baltičke zemlje. Mi ne damo da se niko u to pača, kao što nijesmo ni Ententi predložili da odobri naše ugovore sa Rusijom, Ukrajinom i Rumunjskom. Uostalom teritorijalni posjed koji je prije rata, može se i uspostaviti; ali uvjet je za to da se povrati ono što smo mi i naši saveznici držali do 1. augusta 1914. Što se tiče kolonija, to nije isključeno da se iz obzira zgodnosti štogod izmijeni. Netom se mir sklopi, zapremlejni se krajevji mogu napustiti, samo ako bude jamčeno da nijedna druga država ne bude u Belgiji bolje interesovana od nas. Belgija bi se uspostavila bez ikakvih pridržaja; megjutim ne sumnjamo da će Belgija sama i pošteno riješiti flamansko pitanje. Mi smo već naše krivnje bili napadnuti i s toga imamo pravo na ratnu odštetu. Ali rat sve dotle nastavlja, zapadao bi nas nanovo tako teških, novcem nenaknadljivih žrtava, da se mi toga rajje odričemo. Dored svega toga ugovor o miru imaće bogatu i pozitivnu sadržinu.

Zatim Dayer spomenu težnju da se uklone buduću ratovi, spomenu savez narodâ, odabranički sud i razoružanje. Ovi probjevi neće propasti radi njemačkog otpora. Tražićemo i slobodu na moru. Bude li se raspravljati o zaštiti malih naroda, nacionalnih manjina u pojedinim državama, mi ćemo se drage volje zalagati za jednu međunarodnu pogodbu, koja će u zemljama, što su od Engleske podjarmljene, biti pravo oslobodjenje.

Dayer završi ovaj govor riječima: Htio sam jedino pokazati, da sporazumni mir nije za nas nešto što bi nas ponizilo. Dok kod naših neprijatelja ne predobije volja za mir, njemačka snaga i požrtvovnost pokazae im kako nema nikakva izgleda nastaviti ovu žalosnu borbu.

U AUSTRIJI.

Sjednica financijskog odbora.

BEČ, 10. Poslije podne se sastao financijski odbor zastupničke kuće u nazočnosti ministra predsjednika d.r. baruna Hussareka. Prije toga je bila konferencija svih slavenskih članova ovoga odbora. Zast. Jarc (Slovenac) predložio je, da se preinači dnevni red, te ponajprije raspravi pitanje o povišenju cijena kruha, a tek onda, da se uzmu u raspravu nove porezne osnove. Njemački radikalni zastupnik Teufel, stavio je u prijedlog, da se zaključi današnja sjednica, te odgode odborske rasprave dok se odboru ne bude predložila posve nova financijska osnova. O ovom prijedlogu razvila se je podulja rasprava. Napokon je odbor zabacio oba prijedloga, te počeo raspravu o porezu na pjenušasta vina.

Ministar predsjednik d.r. barun Hussarek izjavio je, da je najvažniji cilj, da se putem poreznoga zakonodavstva namakne toliko, kako bi se pokrio barem tekući manjak u iznosu od 1.9 milijarde. Ministar predsjednik pripomenuo je, da se ne može upustiti u raspravu o tomu, je li moguće, da se uspostavi red u državnom kućanstvu u pravom smislu ove riječi za vrijeme, dok traje rat. Jedan se cilj megjutim mora bezuvjetno postići, da se naime urede tekući troškovi. Kad se budu riješile osnove, o kojima se u ovaj mah raspravlja, bit će potrebno, da se podastu parlamentu dalje porezne osnove, pa se može očekivati, da će se to učiniti u najkraćem vremenu.

Glavni je uvjet za to, kaže, da se ponajprije riješe osnove, koje su sada na dnevnom redu. Na prigovor s jedne strane, da bi se mogla dogoditi iznenagjenja, odvratio je ministar predsjednik: Ne vjerujem, da bi mogla doći kakova iznenagjenja. Na području poreznoga zakonodavstva jedva će se s obzirom na to, što se dogagja u drugim državama, naći nešto novo, pa kad se koja porezna osnova podnese kući, bit će dužnost kuće, da eventualno otkloni takovo iznenagjenje i učini ono, što odgovara općemu shvaćanju i uvjerenju.

BEČ, 12. Financijski odbor zastupničke Kuće primio je na trećem čitanju sa 20 protiv 17 glasova porez na ugajl a sa 21 protiv 16 glasova osnovu o povišenju potrošarine na šećer.

Glasovi o savzu Zastupničke Kuće.

BEČ, 13. U parlamentarnim se krugovima glasa, da predsjednik Gross namjerava sazvati prvu plenarnu sjednicu Zastupničke Kuće dana 1 oktobra.

Ministarstvene naredbe o namjenama državnim namještenicima u službi i mirovni.

BEČ, 13. «Wiener Zeitung» objavljuje Naredbu ministarstva financija u dogovorom sa interesovanim ministarstvom dana 11. o. m. o namjenama državnim namještenicima radi izvanrednih prilika od rata.

«Wiener Zeitung» objavljuje Naredbu ministarstva financija o namjenama umirovljenim državnim namještenicima, njihovim udovicama i sirotama i onima koji uživaju koju povicomu, i to zbog izvanrednih prilika rata.

«Wiener Zeitung» objavljuje naredbu ministarstva trgovine u dogovoru sa ministarstvom poljodjelstva i uredom za pučko prehranjivanje o uređenju prometa sa prekrupicom.

U RUSIJI.

Gospodarski ugovor s Ukrajinom.

KIJEV, 12. Jučer je ovdje, između ukrajinskoga ministra Gutnika, te austro-ugarskog poslanika Forgacha i njemačkog poslanika Muma potpisan financijalno-gospodarski ugovor za gospodarsku godinu 1918-19. Po tom ugovoru obvezuje se Ukrajina, da će centralnim vlastima dati određene količine žita, šećera, drugih životnih namirnica i sirovina ili dopustiti njihov izvoz. Životne namirnice plaćat će se po cijinama u Ukrajini. Centralne vlasti dat će od svoje strane Ukrajini velike količine ugljena, mineralnog ulja i drugih proizvoda.

Nadaleje je postignut sporazum, u interesu prometa između centralnih vlasti i Ukrajine, glede svih pitanja što se odnose na uvoz i prijevoz u Ukrajini, kao i glede željezničkih cjenika i carina. Sklopljen je i financijski ugovor, koji odreguje ukrajinsku valutu: kurs 50 karbovanca za 100 kruna, a 85 karbovanca za 100 maraka.

Zdravlje Lenjina.

MOSKVA, 12. O zdravlju predsjednika vijeća pučkih poštenjaka Uljanova Lenjina izdan je večeras u 8 s. ovaj službeni buletin: Temperatura 36, puls 90, disanje 22. Stanje je znatno bolje. Dočeyši od sutra dopuštice se bolesniku da se diže; buletin će se izdavati jedan put na dan.

Teror boljševikâ.

MOSKVA, 12. Središnji odbor u Jaroslavu zaključio je, da se ustrijele sve osobe, koje se smatraju neprijateljima sovjeta, sumnjive da se odvedu u koncentracione logore, a ostala buržoazija primora na prisilan rad.

VARSAVA, 12. Poljski ministar javlja, da je državni odio dobio vijest od poljskog zastupnika u Moskvi, po kojoj su u Moskvi i drugim gradovima posljednjih dana, bez sudske osude, strijeljani mnogi poljski državljani, megju ostalima i braća Lutoslavski. Poljsko zastupstvo u Moskvi preduzelo je sve moguće korake, da stane na put nečovječnom teroru.

MOSKVA, 13. Strijeljanje se nastavlja, valjda u nešto manjoj mjeri. Uzapćene su kao taoci i mnoge žene. Mnogo je imućne čeljadi odagnano; njihov kućni namještaj proglašen državnom imovinom te podijeljen megju proletarce. Stranka megjunarodnih socijalista, koja je vazda stala uz boljševike, protestovala kod središnjeg odbora protiv terora. Švajcarski konsul prigovaraše kod povjereništva za spoljašnje poslove poradi strijeljanja talaca; ali je dobio samo neodređen obćebanjanje. Odlučeno je da će se čete iznova oblačiti u uniforme i da će se uvesti odličja ili kolajne za crvenu vojsku.

Petrograd u plamenu.

AMSTERDAM, 12. Agencija Reuters objavljuje ovu dosad na koje strane potvrđenu sensacio-

almato » in Zara.
U
Trgovačko-
Brno, Buchs
snica
Vida 11.
Školskih
štampanih
: Waldes
b) 100/100
ne.
Kruna 3'50.
1/2 do 6 m/1m
veliko.
AS.
onica u Ben-
e sve štedio-
15. prosinca
sa 4% (četiri
se ovime do
stavljaju.
ZASTUPSTVO - ZADAR
Poštanski pretinac 7A.
Sapuna za pranje komaš Kr. 250.
Sapuna od mirisa 350.
Sapuna od tofite 360.
Četaka (Briusikina) 320.
surogata
ni sapun.
kg. - dok
na svota.

nalnu vijest iz Washingtona: Amerikansko poslanstvo u Christianiji javlja žicom, da je dobilo pouzdanu vijesti, da Petrograd na dvanaest mjesto gori i da je po ulicama opći pokolj.

Politika i rat.

Tri sjeverna kralja na sastanku.
KOPENHAGEN, 12. Na rođendan kralja danskoga biće dana 26 o. m. u Kopenhagenu sastanak tri sjeverna kralja.

Kongres britskih radničkih organizacija.

BERN, 10. Treći raspravni dan kongresa britskih radničkih organizacija bio je namijenjen rješavanju različitih zaglavlaka o miru, što su ih sastavile i pripisale mnogobrojne države. Napokon je prihvaćen ovaj zajednički jedinstveni zaključak: «Ovaj kongres potvrđuje zaključak kongresa u Blackpoolu i moli izvaju konferencije u Londonu o ratnim ciljevima, koja traži, da se uništi svaka vlast, koja potajice i javno može narušavati mir svijeta, a ako bi u ovaj mah uništenje bilo nemoguće, da se ona učini barem nemogućom. Traži, da se dopusti zastupstvu radništva, da učestvuje kad se bude kod mirovnih konferencija raspravljalo o miru. Kongres poziva vladu, neka odmah zapodijene pregovore o miru, čim neprijatelj dobrovoljno ili prisiljeno isprazni Francusku i Belgiju, te ponovno izjavi, da usvaja temeljna načela internacionalne kao najsigurnije jamstvo za svjetski mir.

Zast. Thomas preporučuje u ime željezničarskoga saveza, da se prihvati ovaj zaključak, pa ga obrazlaže u poduljem govoru.

Zast. Thorne podupire u ime sveopće radničke federacije zaključak, izvodeći, da je za potpuno uništenje njemačkog ratnoga stroja. Nije megjutim voljan raditi oko toga, da se sagradi vojnički stroj u Engleskoj.

Dacifist Thurner veli u ime saveza radnika tekstilne industrije: Jasno, na žalost, vidimo, da i nadalje moramo ubijati Nijemce, Austrijance i Turke, dok ne budu svi istrijebljeni. (Glasovi: Da, to je jedina prava politika!) Je li megjutim vridjedno, da izgubimo još nekoliko milijuna naših ljudi? Radije bih s Thomasom pokušao, nema li puta, kako bi radništvo svih zemalja moglo učiniti kraj sadašnjemu krvoproljeću. Osveta može biti slatka, ali ona nije ni za mene ni za mnoge druge niti filozofija niti religija.

Radnički ministar Roberts, koji je govorio kao delegat tipografskoga saveza, razložio je, da zaključak u jednu ruku isključuje pregovore s neprijateljskim socijalistima, dok oni ne saopće svoje ratne ciljeve, a to će oni jamačno učiniti, ali u drugu se ruku ovaj zaključkom obvezuje kongres, da će tražiti nastavak rata sve dotle, dok ne budu Nijemci protjerani iz Francuske i Belgije. Pri tomu mora kongres imati na umu, da radnička konferencija sama nipošto ne zastupa sav narod. Demokratski bi mir imao bit takav mir, što će ga zaključiti reprezentativne vlade demokratskih zemalja. Zastupnici britskih radnika imaju pravo, da kod mirovnih pregovora podignu svoj glas, ali samo na demokratski način, kad se budu izvršili opći izbori.

Došto se je svršila rasprava, prihvaćen je zaključak sa svima glasovima protiv 6 glasova.
BERN, 10. Dacifist Thurner rekao je tečajem svojih daljih izvoda: Za matere britske države ne bi imalo nikakve vrijednosti, kad bi mi ubili milijune Nijemaca tako da bi one izgubile stotine tisuća svojih sinova. (Odobranje). Bodreći ovdje neke vlasti, koje vode našu štampu i našega ministra predsjednika, mi ovdje podižemo sustav, koji je vrlo sličan onomu, što ga pobijamo u Njemačkoj. (Odobranje). — Glasovi: Nešto za Northeliffa! Stoga je potrebno, da nagjemo put, kako bismo svršili ovaj rat svih ratova.

Tillet izjavljuje u ime saveza lučkih radnika, da su njemački socijalni demokrati krivi svemu zlu, jer su izdali demokraciju.

Havelock Wilson govorio je u ime saveza mornara oštro i sarkastički protiv zaglavka. Drosvjedovao je naročito protiv toga, da pregovori o miru počnu tek onda, kad Nijemci isprazne Francusku i Belgiju. Ni Rusija se ne smije zaboraviti.

Shaw u ime tkalačkoga saveza izjavljuje, da zaključak po prvi put jasno postavlja uvjete, da njemački socijalisti moraju točno odgovoriti na megjusaveznički ratni manifest prije, nego što se mogu s njima početi pregovori. Nakon iskustva, što su ga Rusija i Rumunjska stekle svojim pregovorima o miru, govornik ne vjeruje da bi bio takav mir moguć s Njemačkom.

Amon, zastupnik poštanskih namještenika, izjavljuje: Ako je to posljednji rat, zašto se onda daje vojnička naobrazba dječacima u srednjim učilištima i mladićima na sveučilištu? Tko je drugi kriv za sadašnji položaj zemlje, nego li savezničke vlade a naročito engleska vlada?

BERN, 12. Peti dan kongresa engleskih radničkih udruženja u Derbyju odbijen je, nakon razdražene rasprave a sa ogromnom većinom, prijedlog Havelocka Wilsona da se osnuje nova politička radnička stranka koja će voditi propagandu za rat, a kojom bi se englesko radništvo rascijepilo. Zatim kongres je primio jednodušno rezolucije u korist Home-Rule a sa dva milijuna sedam stotina i jedanaest tisuća glasova protiv 590 tisuća rezolucije o podržavanju slobodne trgovine nakon rata.

DALMATINSKE VIJESTI

Parastos za N. V. Cesaricu i Kraljicu Jelisavu.

Danas je u parohijskoj crkvi sv. Ilije bio parastos za pokoj duše blagopokojne Cesarice i Kraljice Jelisave. Tužnom obredom prisustvovali su predstavnicima Namjesništva, Vojske, Zemaljskog Odbora, i predstavnici crkvene opštine.

Bjeguncima se ne smije pomoći.

Dogodilo se je u zadnje doba, da je civilno pučanstvo išlo na ruku vojničkim beguncima pribavljajući im odore ruskih zarobljenika, čim im je bilo moguće da zaveđu u bludnju vojničke vlasti te

da ostanu dalje vremena sakriveni. Upozoruje se stoga pučanstvo da je to strogo zabranjeno a i kaznjivo, te da je namjesništvo udijelilo podređenim vlastima potrebite upute, da preduzmu najodštrnije mjere da se takovo zlo zapriječi, da se krivici pronagju i dolično kazne.

Dijeljenje petroleja.

«Narodni List» u zadnjem broju, megju domaćim vijestima, ima jednu pod natpisom «U mraku», u kojoj se osvrće na našu onomadašnju vijest o dijeljenju petroleja, te iz nje izvodi, da i u ovom poslu vlasti hoće «baš Dalmaciju da žrtvuju». Regbi da je «Narodni List» tu našu vijest zbilja pročitao «u mraku», jer ta vijest, u kojoj se inače Dalmacija nije ni spominjala, vrijedi za sve zemlje u Austriji, a bila je objavljena u jednakoj formi u službenim i neslužbenim novinama Bečkim i pokrajinskim, nek se svuda znađe da, zbog oskućice, petrolej će se ove zime svuda u Austriji dijeliti u manjoj količini. — Propisi o prodavanju petroleja u Dalmaciji sadržani su u naročitoj namjesništvenoj naredbi, koja će se obvelodaniti u narednom broju «Objavitelja Dalmatinskoga».

Čitulja.

* Nikola Vežić. — Iz Krapinskih Toplica sti-gao nam je tužan glas da je tamo, u ponedjeljak u jutro, preminuo nadšumar u Drnišu Nikola Vežić, koji bijaše tamo na liječenje. Otrag četrnaest dana se nahladio i dobio upalu pluća, koja ga je spremlila u postelju, s koje se živ nije podigao.

Nikola Vežić bijaše po svoj Dalmaciji poznat kao najstariji i najzaslužniji u šumarskoj struci. Rodio se je u Drnišu na 2 prosinca 1857 dovršio je 1874 poljođjelsku školu u Križevcima. Prvu službu započeo je u Banovini na velikim imanjima biskupa Križevačkog i veleposjednika dr. Kopača. God. 1877 bi imenovan općinskim šumarom u svojem rodnom mjestu Drnišu. Za preko 40 godina otadžbeničkoga rada on je vazda nastojao za podignuće šuma u svome rodnom kraju. Ako je drniška općina imala još otrag pet godina 15.000 hektara odrasle visoke šume a 16.000 hektara niske šume, što jedno na drugo vrijedi 1 1/2 milijun kruna, a danas puno više, to je sve zasługa Nikole Vežića. Pokojnik bijaše pučki čovjek, rudiša, ljubio je žarko svoj narod, a narod njega, jer bijaše uvjeren, da on nastoji svim srcem za njegovo dobro. Cesar ga je oblikovao srebrnim križem za usluge, a općinsko vijeće otrag šest godina u priznanje velikih zasluga jednoglasno ga imenovalo na počast općinskim nadšumarom.

Lani, na 24 novembra, prigodom 40. godišnjice njegove naporne i zaslužne službe, općinsko vijeće drniško glasovalo mu je potpuno priznanje i zahvalnost.

Nikola Vežić je pisao lijepim pučkim govorom. Po mnogim časopisima razasuti su njegovi mnogobrojni gospodarski stručni članci. I naš ga je list brojio megju svoje saradnike.

Duša mu se raja nauživala, a ožalošćenoj rođbini, osobito don Marku župniku u Jadrinovu, vrlom piscu, koji nam svojim perom često kili podlistak, naše žalovanje.

Pišu nam iz Zlarina 12 o. m. Nenađano i pre-rano nemila smrt nam ugrabi vrijednog učitelja M. Markovića. Tek navršio 34. god. svoga života, a morao seliti iz ovog svijeta ostaviv uđovu sirotu majku, milu drugaricu i troje neke dječice. Svoje učiteljsko zvanje vršio je idealnom požrtvovnošću u ovim kritičnim vremenima. Blag, miran i rudišan uživao je svačije poštovanje, što se je najbolje očitovalo tekom njegove bolesti i prigodom njegova pogreba. Premda je bio radni dan, cijeli ga je Zlarin plačnim očima dopratio do vječnog počivališta. Otkad je u Zlarinu bio je tajnik mjesne «Hrvatske čitaonice», knjigovogja «Obrine potrošne Zadruga», član «Javne dobrovoljnosti» te otkad je rat činovnik «Opć. oskrbnog odbora». Premda mlad i jak, snažna ga je upala pluća kroz malo dana shrvala, pa ni najnježnija kućna njega niti vještačko liječničko znanje nije mu pomoglo. Bilo mu je sugjeno umrijeti Vratni rođoljub, živim je interesom pratio narođni pokret nađom u sretniju budućnost naroda svoga. Svoju dužnost je savjesno prema učiteljsstvu vršio; uvijek spravan za zajedničku stvar i stradati.

Laka mu zemlja, a uciviljenoj obitelji iskreno saučesće. Počivao u miru!

U četvrtak preminula je u Spljetu, g.gja Milica Marčić, supruga g. Marka Marčića, obilaznog učitelja poljođjelstva, naimlagja kćerka pok. prof. Luka Zore iz Dubrovnika. Oboljela je od španjolske hunjavice, dobila upalu i podlegla. Pokojnik rajsko rađovanje; a uciviljenom suprugu i ostaloj rođbini naše saučesće.

Na c. kr. real. gimnaziji u Šibeniku

bit će upisivanje i prijamni ispiti za I. razred dne 9 listopada u 8 sati. Popravni, naknadni i prijamni ispiti za ostale razrede bit će dne 10 listopada u 8 sati. Upisivanje starih đjaka bit će dne 10, 11 i 12 listopada od 11 1/2 sati do 11. U nedjelju, dne 13 listopada, bit će sv. Misa, a redovito će poučavanje započeti u ponedjeljak dne 14 listopada u 8 sati.

Notizje personalni.

È giunto a Zara il deputato al Consiglio dell'Impero consigliere aulico dr. Giuseppe Bugatto.

Vjenčanja.

Na 7 o. m. vjenčao se je u Staromgradu g. Petar Gelineo-Bervaldi sa gospogicom Boninom Meneghello iz Hvara. — Profesor na dubrovačkoj realnoj gimnaziji g. Vinko Riboli vjenčao se je u Spljetu sa gospogicom Ermenegildo pl. Ivanišević. — Cestitamo.

Vojnički dom.

Pišu nam iz Schördinga u Gornjoj Austriji: Za naše vojnike 37 pukovnije iz Dalmacije, otvoren je ovdje «Vojnički dom». Upravitelj mu je naš vojnički župnik Don Niko Gligo iz Brača. Ustanovili smo čitaonicu — da tu naši ljudi nagju knjiga i novina a s tim domaću naobrazbu i narođnu prosvjete. Otvorivemo i tečaj za analifabete. Držimo ljudima predavanja u materiskom jeziku i gledamo na svaki način da olakšamo našim jađnim zemljacima ovaj teški život. Molimo rođoljube u Dalmaciji da pošalju svojoj braći što više mogu štiva, knjiga i drugo, što znađu da je dobro. Adresa: K. K. Schützenregiment N-r 37. Schörding (Soldatenheim).

Grād.

Prošlog petka grād je otukao vinograde i masline na otoku Mljetu, osobito u Govegarima. U Gđinju na otoku Hvaru dne 30 prošl. mjeseca uđario je pod večer, velik grād te je otukao i ono malo vinograda. Komadi grāda su bili su veliki kao lješnjak ili bajam.

Poštanke vijesti.

Na 1. oktobra opet će se otvoriti poštanski uređ u Hanu.

Ratni veresijski zavod za južno područje javlja nam, na ustuk proturenim nelstifinim glasovima, da od rata oštećen, koji traže zajam kod zavoda, radi toga ne gube nikako pravo na ratnu ođsetu, nego su samo dužni da upotrebe eventualne ratne ođsete za otplatu njihovih dužnosti kod ratnog veresijskog zavoda.

Prenosne bolesti u Dalmaciji.

Drijavljeni slučajevi prenosnih bolesti u sedmicu od 11. kolovoza do 17. kolovoza 1917.

Bolest	Politički kotar	Općina	Broj	
			obolih	umrlh
Boginje	Knin	Drniš	5	1
"	Imotski	Imotski	9	—
Difterija	Knin	Drniš	2	—
"	Sibenik	Sibenik	1	—
Srdobolja	Dubrovnik	Dubrovnik	2	—
"	Hvar	Hvar	14	2
"	"	Jelsa	8	1
"	"	Starigrad	8	—
"	"	Vrboska	1	—
"	Imotski	Imotski	7	—
"	Kotor	Dobrota	1	—
"	"	Kotor	2	—
"	Sibenik	Sibenik	22	—
"	Zadar	Zadar	5	2
Skrlet	"	Biograd	1	—
Trbušni tif	Hvar	Hvar	5	—
"	"	Komiža	3	1
"	Supetar	Dučišće	1	—
"	Sibenik	Sibenik	13	—

1 vojnik. — 2 vojnici. — 3 vojnik.

Zadnji telegrami uredništva.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Izviještaj austrijsko-ugarskog glavnog stana.

BEČ, 13. Službeno se javlja:

13. septembra 1918.

Talijansko bojište:

Talijanske izvidničke čete pokušale da na jugu od Novente dopru na istočnu obalu Piava; one bješe protjerane natrag. Uostalom na više mjesta artiljerijski boj.

Zapadno bojište:

U St. Mihielskom odsejku austro-ugarske pukovnije obezbriže krepkom odbranom južno od visa Combres uzimajući po planu njemačkih četa.

Arbanija:

Stanje se nije izmijenilo. Zugsführer Groslovit oborio je jučer nad Dračom tri neprijateljske letjelice.

Doglavica generalnog štaba.

Izviještaj njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 13. Wolff-Bureau javlja:

Veliki glavni stan 13. septembra 1918.

Zapadno bojište:

Jučer izjutra je neprijatelj nastavljao, pod zaštitom najjače vatre, svoje napade izmegju cesta što vode iz Arrasa i Peronne u Cambrai. Napadi mu propadoše sa teškim gubicima po neprijatelja. Njemačka pješadija izbacila protuudrom Engleze gdje bjehu prođri u njemačke linije. Havrincourt ostade u neprijateljskim rukama.

U Champagni napadne čete iznižeše zarobljenika iz neprijateljskih linija. Jučer Francuzi i Amerikanci napadoše St. Mihielski obluk kod visa Combresa i izmegju Côtes Lorraines i Moselle. Buduć da se tamo očekivao napad, to se već pred nekoliko dana počelo napuštati zemljište izloženo zaokruženju sa dvije strane, što se već prije koju godinu uzelo u izgled. Izvedosmo naumljene kretnje, a da ih neprijatelj nije mogao da spriječi. Francuzi, koji se zagonise na visove istočno od Meuse, bješe odbijeni. Vis Combres, prijelazno izgubljen, preoteše domobranske čete. Južno odanle austro-ugarske pukovnije obezbriže žilavom odbranom, zajedno s četama koje se bore izmegju Meuse i Moselle, uzimajući divizija koje su stale kod St. Mihiela. Izmegju Côtes Lorraines i Moselle neprijateljski napad na Thiaucourt pošao je dalje; pričuve ustaviše neprijateljski udar jugo-zapadno od Thiaucourta. Zapadno od Moselle odbismo neprijatelja. Preko noć napustismo potpuno obluk, a da nas protivnik nije ometao. Sada smo u pripremljenim novim linijama.

Prvi general. kvartirmajstor Ludendorff.

Sinoćnji izvještaj njemačkog velikog glavnog stana.

BERLIN, 13. Na bojnim frontama dan je prošao mirnije. Neprijatelj nije dosad ponavljao svoje napade ni izmegju Meuse i Moselle.

Užasna eksplozija u Voronežu.

KIJEV, 13. Novine javljaju, da se u Voronežu zbilja katastrofa od eksplozije; uništeno je 6 željezničkih vozova i više zgrada; ima do trideset milijuna štete i 300 mrtvih; uzapćeno je 1.500 osoba.

Petrograd u rukama proturevolucionaraca.
LONDON, 13. Novinski telegrami iz Kopenhagena javljaju da se onamo pronio iz Helsingfors glas, da su proturevolucionarci uzeli Petrograd.

Telegrammi della Redazione.

Telegraphen-Korrespondenz-Bureau.

Bollettini dello stato maggiore generale austro-ungarico.

VIENNA 13. Si comunica ufficialmente: 13 settembre 1918.

Teatro della guerra italiana: A sud di Noventa truppe di ricognizione italiane tentarono di guadagnare la riva orientale del Piave; ne furono ricacciate. Del resto in molti punti lotta d'artiglieria.

Teatro della guerra occidentale. Nel settore di Saint Mihiel reggimenti austro-ungarici, in vigorosa difesa, assicurarono a sud dell'altura di Combres la ritirata, compiuta conformemente al piano, delle truppe germaniche.

In Albania:

Situazione inalterata. Il capoplotone Groslovic ha abbattuto ieri sopra Durazzo tre velivoli nemici.

Il capo dello stato maggiore generale.

Bollettino del grande quartiere generale germanico.

BERLINO, 13. Il Wolff-Bureau comunica:

Grande quartiere generale, 13. settembre 1918.

Teatro della guerra occidentale:

Fra le strade che da Arras e Peronne conducono a Cambrai il nemico ieri mattina continuò, sotto fortissima protezione di fuoco, i suoi attacchi. Essi fallirono, con gravi perdite per il nemico. La fanteria germanica ributtò in contropunta gli Inglesi là dove erano penetrati nelle linee germaniche. Havrincourt rimase nelle mani del nemico.

Nella Sciampagna nuclei da scontro ritrassero dalle linee nemiche dei prigionieri. Francesi ed Americani attaccarono ieri l'arco di Saint Mihiel, presso l'altura di Combres nonchè fra le Côtes Lorraines e la Mosella. In attesa dell'attacco, era stato già da alcuni giorni iniziato lo sgombero del terreno, esposto da ambo le parti ad un accerchiamento, sgombero a cui pensavasi già da anni. Abbiamo compiuto i movimenti divisi senza che il nemico li potesse impedire. I Francesi che puntavano innanzi sulle alture ad est della Mosca furono respinti. L'altura di Combres, momentaneamente perduta, venne ripresa dalle truppe della Landwehr. A sud di questa, reggimenti austro-ungarici, col concorso delle truppe combattenti fra la Mosca e la Mosella, hanno assicurato con una vigorosa difesa la ritirata delle divisioni trovantisi presso Saint Mihiel. Un attacco nemico fra le Côtes Lorraines e la Mosella, diretto su Thiaucourt, guadagnò terreno. Le riserve arrestarono l'urto del nemico a sud-ovest di Thiaucourt. Ad ovest della Mosella abbiamo ributtato il nemico. Durante la notte lo sgombero dell'arco venne condotto a termine, senza molestie da parte del nemico. Noi stiamo nelle linee novellamente apprestate.

Il primo quartiermastro generale Ludendorff.

Bollettino germanico della sera.

BERLINO, 13. Sui fronti di combattimento la giornata fu più tranquilla. Anche fra la Mosca e la Mosella il nemico non ha fino ad ora rinnovato i suoi attacchi.

Il terrore in Russia.

MOSCA, 13. Le fucliazioni continuano, forse in proporzioni alquanto minori. Anche molte donne vengono prese in ostaggio. Numerose persone benestanti vengono bandite, i loro mobili e utensili vengono dichiarati beni dello stato e distribuiti fra il proletariato. Il partito dei socialisti internazionali, che fece sempre causa comune coi Bolscevichi, protestò presso il comitato centrale contro il terrore. Il console svizzero fece delle rimostranze presso il commissariato agli esteri per le fucliazioni di ostaggi, ma ottenne soltanto vaghe promesse.

Venne deliberato di provvedere nuovamente la milizia di uniformi e di introdurre decorazioni e medaglie per l'armata rossa.

Pietroburgo in mano degli antirivoluzionari.
LONDRA, 13. Telegrammi dei giornali di Copenaghen recano essere ivi giunte voci da Helsingfors, che gli antirivoluzionari avrebbero preso Pietroburgo.

Explosione catastrofica a Voronež.

KIEW, 13. A quanto recano i giornali, è accaduta a Voronež un'esplosione catastrofica. Andarono distrutti sei treni ferroviari e parecchi edifici, il danno ascende a 30 milioni di rubli. Vi sono 300 morti. Furono operati 1500 arresti.

D. KASANDRIC odgoverni urednik.

Tiskarnica "c. k. dalmatinskog namjesništva.

OGLAS.

Daje se na znanje onima, koji se zanimaju, da će otvor gragjanske škole ovoga Odgajališta sljediti 18 o. m.

Viši tečajevi otvorit će se zajedno sa internatom 15 listopada.

Zadar, 10 rujna 1918.

Od Upraviteljstva višeg djevojačkog Odgajališta Zaklade sv. Demetrija.

AVVISO.

Si porta a cognizione degli interessati che l'apertura della scuola civica di questo Educandato avrà luogo il 18 c. m.

I corsi superiori s'apriranno coll'internato il 15 di ottobre.

Zara, 10 settembre 1918.

Dalla Direzione dell'Educandato femminile superiore Fondazione s. Demetrio.